

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

866

Vragen van de leden **Kahraman, Omtzigt** (beiden Nieuw Sociaal Contract) en **Ceder** (ChristenUnie) aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en van Asiel en Migratie over *de opmars van de HTS in Syrië* (ingezonden 5 december 2024).

Antwoord van Minister **Veldkamp** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 17 december 2024).

Vraag 1

Bent u op de hoogte van het artikel in de Volkskrant getiteld «Voor het eerst in jaren doet Hayat Tahrir al-Sham het Syrische regime wankelen – wie zijn deze rebellen?»¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u aangeven uit welke groeperingen Hayat Tahrir al-Sham (HTS) bestaat?

Antwoord 2

HTS is in 2017 gevormd uit een samengaan van meerdere gewapende Syrische verzetsgroeperingen van grotendeels soennitische islamitische signatuur, waaronder Jahbat Al-Nusra.

Vraag 3

Welke landen leveren wapens of andere vormen van materiële of financiële hulp aan HTS?

Antwoord 3

Het is het kabinet niet bekend welke landen HTS in die vormen steunen.

¹ De Volkskrant, 30 november 2024, «Voor het eerst in jaren doet Hayat Tahrir al-Sham het Syrische regime wankelen – wie zijn deze rebellen?» (Voor het eerst in jaren doet Hayat Tahrir al-Sham het Syrische regime wankelen – wie zijn deze rebellen? | de Volkskrant)

Vraag 4

Klopt het dat Turkije steun verleent aan HTS, zoals door meerdere media² wordt gemeld? Zo ja, kunt u toelichten waar deze steun uit bestaat (bijvoorbeeld logistiek, wapens, financiering of andere hulp)?

Antwoord 4

Ik ben bekend met deze berichten, maar het kabinet beschikt niet over eigenstandige informatie waarmee deze berichten bevestigd of ontkend kunnen worden. Turkije geeft zelf aan de organisatie niet te steunen.

Vraag 5

Constaterende dat HTS door de Verenigde Staten en de Verenigde Naties (VN) wordt aangemerkt als een terroristische organisatie, is de Europese Unie (EU) ook voornemens om deze organisatie op de terrorismelijst te zetten?

Antwoord 5

Hay'at Tahrir al-Sham (HTS) staat op de VN ISIS/AI-Qaida sanctielijst, deze listing is door de EU overgenomen. Daarmee ziet de EU, inclusief Nederland, HTS als een terroristische organisatie. De komende periode is het van belang om te bezien of de opstelling van HTS mogelijk aanleiding geeft tot het heroverwegen van de listing in VN- (en EU-) verband.

Vraag 6

Welke maatregelen overweegt Nederland te nemen tegen landen die HTS direct of indirect ondersteunen? Is hierover binnen de EU of Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) overleg gaande?

Antwoord 6

Op dit moment heeft het kabinet geen informatie beschikbaar over welke landen HTS steunen. Binnen diverse internationale gremia is contact over de geopolitieke ontwikkelingen. Er is op dit moment geen overleg gaande binnen de NAVO hierover.

Vraag 7

Beschouwt Nederland HTS als een terroristische organisatie?

Antwoord 7

Zie het antwoord op vraag 5.

Vraag 8

Heeft Nederland contacten gehad met HTS of heeft het momenteel lopende contacten? Zo ja, kunt u toelichten wat de doelstelling van deze contacten was?

Antwoord 8

Nederland onderhoudt momenteel geen contacten met HTS.

Vraag 9

Kunt u bevestigen of er berichten zijn over toenemende mensenrechtenschendingen tegen minderheden in door HTS gecontroleerde gebieden? Indien ja, wat is uw oordeel hierover?

Antwoord 9

Uit meerdere rapporten van o.a. de VN onderzoekscommissie voor Syrië en mensenrechtenorganisaties blijkt dat ook HTS zich in Syrië schuldig heeft gemaakt aan mensenrechtenschendingen waaronder willekeurige arrestaties, marteling en wrede, onmenselijke en vernederende behandeling van gedetineerden. Deze mensenrechtenschendingen waren echter niet zozeer gericht op minderheden, als wel op vermeende tegenstanders van HTS. Nederland beschikt niet over informatie waaruit blijkt dat deze schendingen zijn toegenomen. Wat betreft de positie van minderheden in HTS-gebied

² AD, 2 december 2024, «Wie leidt het offensief tegen president Al-Assad in Syrië en wat is de rol van Turkije?» (Wie leidt het offensief tegen president Al-Assad in Syrië en wat is de rol van Turkije? | Buitenland | AD.nl)

geldt dat HTS zich vanaf 2021 actiever heeft ingezet voor de positie van minderheden, waaronder christenen en Druzen, door hen bijvoorbeeld land en bezittingen terug te geven, die eerder tijdens het Syrische conflict waren ingenomen. Het moet worden gezien of de mensenrechten van minderheden ook in de toekomst worden gerespecteerd. Nederland hecht aan die rechten, bijvoorbeeld voor christenen en Koerden, draagt dat actief uit en blijft alert op de ontwikkelingen.

Vraag 10

Welke mogelijkheid ziet u om sancties of andere diplomatieke drukmiddelen in te zetten tegen landen of groeperingen die de mensenrechten in Syrië schenden, en is Nederland bereid dit in internationaal verband te bespreken?

Antwoord 10

Het huidige EU sanctieregime ten aanzien van Syrië zal hervormd moeten worden. Ter uitvoering van motie Paternotte/Kahraman (21 501-02, nr. 2991) bespreekt Nederland momenteel het sanctiebeleid met internationale en Europese partners. Dit beleid moet worden geënt op de nieuw ontstane situatie in Syrië, waarbij het uitgangspunt een inclusieve en vreedzame politieke transitie is. Uiteraard is respect voor mensenrechten en respect voor minderheden hierbij essentieel.

Vraag 11

Welke stappen kan Nederland binnen de EU en de VN ondernemen om ervoor te zorgen dat er onafhankelijke waarnemers uit neutrale landen worden ingezet in de regio, om schendingen van minderheidsrechten te monitoren?

Antwoord 11

Nederland en de EU zullen naar aanleiding van de recente machtswisseling in Syrië nauwlettend in de gaten houden of de verschillende Syrische partijen tot een vreedzame machtsdeling kunnen komen, en zullen een dergelijke inclusieve politieke transitie waar mogelijk steunen, in eerste instantie via de VN. Het sturen van internationale waarnemers is in dit stadium niet aan de orde.

Vraag 12

Aangezien HTS bekend staat als een jihadistische organisatie die minderheden zoals christenen³ (onder wie Arameeërs, Assyriërs, Grieks Orthodoxen, Katholieken en Armenen), Koerden en Yezidis ernstig onderdrukt, welke concrete stappen kan Nederland, eventueel in samenwerking met bondgenoten, ondernemen om de veiligheid van deze minderheden te waarborgen in de regio?

Antwoord 12

Zie ook vraag 9, 10 en 11. HTS heeft in de afgelopen jaren zijn houding met betrekking tot de positie van minderheden verbeterd. HTS-leider Abu Mohammad al Jolani heeft gewerkt aan het imago van een verzetsorganisatie tegen het regime van Assad, die wil pogen bescherming te bieden aan een ieder. Afgewacht moet worden in hoeverre HTS bereid en in staat zal zijn aan deze koers vast te houden nu het over een veel groter gebied de scepter zwaait. Het kabinet blijft de ontwikkelingen nauwgezet volgen.

Vraag 13

Constaterende dat de humanitaire situatie in de regio Idlib en Aleppo verslechtert en dat grote groepen proberen te vluchten, welke mogelijkheden ziet u om humanitaire hulp te bieden, zodat deze vluchtelingen zoveel mogelijk in hun eigen land of regio opgevangen kunnen worden en niet gedwongen worden naar Europa te vluchten?

³ Tubantia, 3 december 2024, «Grote groep Twentenaren bezorgd om plotselinge winst jihadistische rebellen in Syrië» (Grote groep Twentenaren bezorgd om plotselinge winst jihadistische rebellen in Syrië | Enschede | tubantia.nl)

Antwoord 13

Humanitaire hulp aan de verschillende gebieden in Syrië werd tot nu toe met name gecoördineerd door de VN en geleverd via diverse kanalen. Ook Nederland draagt hier op jaarlijkse basis aan bij met flexibele meerjarige financiering aan humanitaire partners. Specifiek in 2024 gaat dit om EUR 19,2 miljoen: EUR 7,3 mln. via de *Dutch Relief Alliance* en EUR 12 mln. via twee VN humanitaire landenfondsen. Zodra de coördinatie in de nieuwe situatie vorm krijgt en humanitaire noden in kaart zijn gebracht, zullen VN-organisaties en NGO's (mede) dankzij de flexibele financiering van Nederland in staat zijn snel te reageren. Op dit moment is de gehele situatie in Syrië, inclusief de humanitaire situatie, nog ongewis. Ter uitvoering van motie Van Baarle (21 501-02, nr. 2994) inventariseert het kabinet in EU-verband wat de maximaal mogelijk haalbare steun voor Syrië kan zijn.

Vraag 14

Kunt u aangeven hoe Nederland samenwerkt met NGO's, internationale organisaties, en lokale gemeenschappen om de situatie van minderheden in door HTS gecontroleerde gebieden te verbeteren?

Antwoord 14

Nederland werkt samen met verschillende VN-organisaties, NGO's en het Rode Kruis en de Rode Halve Maan Beweging die actief zijn in Syrië. Zo steunt Nederland in het kader van gerechtigheid voor slachtoffers NGO's die zorgen voor het documenteren van onder meer mensenrechtenschendingen en andere misstanden in Syrië. Daarnaast ondersteunt Nederland de *Syrian Women Advisory Board* om te bevorderen dat vrouwen deelnemen aan mogelijke vredesprocessen in Syrië. Deze steun zal ook door blijven gaan nu HTS de macht heeft gegrepen in voormalige regime gebieden. Nederland steunt ook initiatieven die buiten HTS gecontroleerd gebied vallen, zoals het Syria Recovery Trustfund, dat is gericht op ondersteuning van sociaaleconomische integratie van ontheemden, waaronder Al Hol-terugkeerders. Ten slotte ondersteunt Nederland humanitaire hulp in heel Syrië met flexibele meerjarige financiering aan humanitaire partners, waaronder de *Dutch Relief Alliance*, die met lokale organisaties samenwerken om te reageren op acute noden. Daarbij is er aandacht voor het bereiken van gemarginaliseerde groepen. Dit gebeurt ook in HTS gecontroleerd gebied, waar ondanks de onzekere en onveilige situatie een aantal lokale partners weer is gestart met activiteiten op het gebied van gezondheidszorg.

Vraag 15

Welke internationale stappen kunnen ondernomen worden richting een duurzame vrede in Syrië?

Antwoord 15

Het is in eerste instantie aan de betrokken Syrische partijen om in de nieuwe machtsverhoudingen tot een vreedzame machtsdeling te komen. Het is daarbij zaak waar mogelijk die landen die een aanwezigheid hebben in Syrië, namelijk Rusland, Iran, Turkije, Israël en de VS op te roepen partijen die ruimte te geven en dit proces niet te frustreren uit eigenbelang. VNVR resolutie 2254 biedt een kader voor een inclusief politiek proces dat tot vrede en stabiliteit in Syrië moet leiden. Deze resolutie vormt tevens het mandaat van de VN Speciaal Gezant voor Syrië, Geir Pedersen. Het is aan Nederland en de EU om hem zoveel mogelijk te steunen in zijn pogingen een dergelijk proces te faciliteren. Daarbij moet worden aangetekend dat VNVR resolutie 2254 niet volledig toepasbaar is op de huidige realiteit, omdat bepaalde groepen die nu grote delen van Syrië in handen hebben, zoals HTS, daarin niet worden genoemd als partijen die bij het proces betrokken zijn. Er zal dus een manier moeten worden gevonden om ook die partijen volwaardig mee te nemen in een politiek proces. Tegelijkertijd biedt VNVR resolutie 2254 wel een goede basis en een raamwerk waarover brede overeenstemming bestaat.

Vraag 16

Kunt u deze vragen één voor één en voor het commissiedebat over het Midden-Oosten van 11 december a.s. beantwoorden?

Antwoord 16

Nee, maar wel op tijd voor het uitgestelde commissiedebat op 18 december.